

SAKSBEHANDLER
Ingrid Melgård
Kaare Stang, juridisk seksjon

VÅR REF.
25/02316-1

DERES REF.

VÅR DATO
27.05.2025

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Farsund kommune
Postboks 100
4552 FARSUND

Att:

Storgaten 19 - 1/633 – Farsund – Vedtak om midlertidig fredning

Etter kulturminneloven § 22 nr. 4 kan det fattes vedtak om midlertidig fredning i situasjoner der kulturmiljøet er truet og fredningsverdier må avklares. Vedtak om midlertidig fredning gjelder inntil kulturmiljøet er fredet ved endelig fredningsvedtak, eller inntil vedtaket eventuelt er opphevet skriftlig.

Riksantikvaren har i dag med umiddelbar virkning fattet vedtak om midlertidig fredning av bygningene og hagen i Storgaten 19, Farsund kommune.

Vedtak om midlertidig fredning

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kulturminneloven) § 22 nr. 4, jf. § 15 freder Riksantikvaren midlertidig Storgaten 19, gnr. 1 bnr. 633, i Farsund kommune.

Den midlertidige fredningen omfatter kulturminnene som er opplistet og avmerket på kartet nedenfor:

- Hovedbygning, bygningsnr. 168836201
- Uthus, bygningsnr. 168836228
- Hagen med trær

Fredningen omfatter bygningenes eksteriør og hovedkonstruksjon og inkluderer: Konstruksjon og hovedelementer som fasade, materialbruk, overflater og overflatebehandling, samt bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp og detaljer som skilt og dekor mv.

Begrunnelse for vedtaket

Trebygningene i Storgaten 19 inngår som del av Farsund sentrums historiske bebyggelse i sveitserstil. Dette er et helhetlig kulturmiljø som preges av gjenoppføringer av hus etter brannen i 1901. Sentrumsområdet har nasjonal verneinteresse, og er avmerket i Riksantikvarens oversikt *Kulturmiljøer og landskap av nasjonal interesse* (tidligere NB!-registeret). Dette gir normalt kulturmiljømyndigheten mulighet til å reise innsigelse ved planforslag som ikke ivaretar kulturmiljø, men kulturmiljømyndigheten har i dette tilfellet blitt avskåret fra denne muligheten ettersom kommunen har vedtatt riving før planforslag for endret reguleringsformål legges frem.

Bygningene i Storgaten 19 er oppført like etter bybrannen i 1901 og ligger sentralt i Farsunds bysentrum. Hovedbygningen er utført i tre, men har underetasje i mur. Trefasadene er rikt utskåret og har fine arkitektoniske detaljer som buer over vinduene, nivåmarkeringer med tannbord, fiskebensmønster øverst i fasaden under gesims, samt tannbord over kors-vinduene. Hovedbygningen har blitt avbildet på flere sider i den kommunale byggeskikk-veilederen fra 2017 som god representant for sveitserstilen. I eldre fotografier ser man at sveitserstilbebyggelsen i Farsund hadde mer variert og kontrasterende fargebruk enn i dag, slik at fasadeflatene og rike detaljer ble tydeliggjort. Dette gjaldt også for Storgaten 19. På eiendommen ligger også fortsatt et eldre uthus, og hage med trær som inngår i en naturlig sammenheng.

Nærmere kartlegging av verneverdi/kontekst

Riksantikvaren vil ha nærmere vurdert verneverdiene for hovedbygning, uthus og hage som del av den historiske kontekst i Farsund sentrum med sin karakteristiske trehusbebyggelse. Området er av nasjonal interesse. Farsund var den siste trebyen som ble bygget opp igjen i Norge før loven om murtvang i byer og tettsteder kom i 1904. Trebyen i Farsund er også av særlig nasjonal interesse fordi helhetlig sveitserstiluttrykk i dette bysenteret skiller seg fra de andre sørlandsbyene som har større innslag av den forutgående empirestilen.

Trussel om riving

Farsund kommune vedtok riving 13. oktober 2022. Deretter har det vært en omfattende prosess. Riksantikvaren hadde lenge håp om at kommunen var lydhør overfor de entydige signalene om vernebehov som underveis har kommet fra alle relevante faginstanser. Fortidsminneforeningen ba i brev av 3. mars 2023 om at Riksantikvaren skulle vurdere fredning. Vi påpekte den gang at kulturmiljøet har "nasjonal verdi", og ga dermed i praksis oppfordring til Farsund kommune om å sikre fortsatt vern av den verdifulle eiendommen som del av en historisk kontekst. Til tross for entydige uttalelser fra Agder fylkeskommune, Riksantikvaren, klage fra Fortidsminneforeningen, har Farsund kommune valgt å se bort fra de faglige anbefalingene.

Vi er kjent med at det foreligger en umiddelbar trussel mot den verneverdige eiendommen, ettersom Farsund kommune ga igangsettingstillatelse for riving 24. mai, og planlegger å rive bygningene i juni 2025 for å etablere parkeringsplasser.

Riksantikvaren mener at vilkårene for å fatte vedtak om midlertidig fredning er til stede i denne saken.

Dispensasjon

Vedtaket innebærer at det må søkes om tillatelse/dispensasjon fra kulturmiljømyndigheten til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold og ordinær skjøtsel. Oppstår det tvil om hva som må anses som vanlig vedlikehold og ordinær skjøtsel skal kulturmiljøforvaltningen kontaktes.

Brudd på kulturminneloven kan medføre straff, jf. lovens § 27.

Riksantikvarens myndighet

Riksantikvaren har myndighet til å fatte vedtak om midlertidig fredning. Dette fremgår av forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven, § 3(4) første punktum jf. § 4 og § 2(4) første punktum.

Klageadgang

Dette vedtaket utgjør et enkeltvedtak som kan påklages, jevnfør forvaltningsloven § 28 første ledd. En eventuell klage må sendes innen tre uker etter mottak av dette brev. En eventuell klage skal stiles til Klima- og miljødepartementet, men sendes til Riksantikvaren.

Tinglysing

Det midlertidige fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren.

Oslo, 27. mai 2025

Hanna Geiran
riksantikvar

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO/ Agder fylkeskommune, Postboks 788 Stoa, 4809 ARENDAL